

Afwegingskader Meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld

Behorend bij de KNOV Meldcode kindermishandeling en
huiselijk geweld

Colofon

Dit beroepsprofiel is een publicatie van de Koninklijke Nederlandse Organisatie van Verloskundigen (KNOV).

© 2018 Koninklijke Nederlandse Organisatie van Verloskundigen, juni 2018

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op enige andere wijze zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de KNOV. U kunt deze uitgave ook inzien via www.knov.nl

Auteurs

Elzamarie Witzier

Contact KNOV

Postbus 2001

3500 GA Utrecht

T +31 (0)30 282 31 00

E info@knov.nl

Inhoud

Woord vooraf	4
1 Inleiding	5
1.1 Wat is een afwegingskader en het doel hiervan?	5
2 Meldcode met afwegingskader	5
2.1 Algemene meldnormen (leidende principes t .b.v. afwegingskaders)	6
2.2 Uitwerking meldnormen in vijf afwegingsvragen in stap 5 van de Meldcode	6
2.3 Definities en voorbeelden acute, structurele onveiligheid en disclosure	8
2.4 Uitwerking: wanneer is hulpverlening (ook) mogelijk?	9
3 Bijlage: literatuur	10

Woord vooraf

Vanaf januari 2019 behoort iedere Meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld een afwegingskader te bevatten dat beschrijft welke situaties van kindermishandeling en huiselijk geweld dermate ernstig zijn dat naar professionele normen een melding bij Veilig Thuis noodzakelijk is.

Vanaf 1 juli 2018 wordt ervaring opgedaan met het werken met het afwegingskader. Op 1 januari 2019 zal het afwegingskader formeel in werking treden. Dit afwegingskader is op 2 juli 2018 aan Minister H. de Jonge aangeboden.

De wettelijke plicht om een afwegingskader op te nemen in de Meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld is beschreven in het besluit van de Rijksoverheid van 23 juni 2017 tot wijziging van het Besluit verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.

Alle beroepsgroepen die onder de Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling vallen dienen een afwegingskader op te stellen. De verloskundigen vormen een beroepsgroep die daaronder valt en heeft daarmee de plicht te werken met het afwegingskader in samenhang met de eerder opgestelde Meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld uit 2013.

Veilig Thuis is de opvolger van de Advies- en Steunpunten Huiselijk Geweld (ASHG's) en Advies- en Meldpunten Kindermishandeling (AMK's). Sinds 1 januari 2015 zijn zij opgegaan in één overkoepelende organisatie.

1 Inleiding

1.1 Wat is een afwegingskader en het doel hiervan?

Dit afwegingskader ondersteunt een verloskundige met vermoedens van huiselijk geweld en/of kindermishandeling in stap 4 en 5 van de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling bij het beslissen of een melding bij Veilig Thuis noodzakelijk is en, vervolgens beslissen of het zelf bieden/organiseren van hulp (óók) mogelijk is.

Het afwegingskader beschrijft wanneer, en op basis van welke overwegingen, het melden van vermoedens van huiselijk geweld en/of kindermishandeling als een beroepsnorm en daarmee als noodzakelijk wordt beschouwd. En het afwegingskader formuleert daarnaast wanneer hulpverlening (ook) tot de mogelijkheden behoort.

Veilig Thuis heeft de wettelijke taak na een melding te onderzoeken of er sprake is van kindermishandeling of huiselijk geweld en/of, indien nodig, passende hulpverlening in te schakelen. Veilig Thuis doet dit door informatie te verzamelen en de veiligheid te beoordelen. Veilig Thuis registreert alle meldingen. Het melden volgens onderhavig afwegingskader is er mede op gericht dat (vermoedens van) situaties van ernstige kindermishandeling en/of huiselijk geweld bij Veilig Thuis op de radar komen. Dit opdat Veilig Thuis deze situaties kan combineren met andere signalen en hun 'radarfunctie' kan uitoefenen.

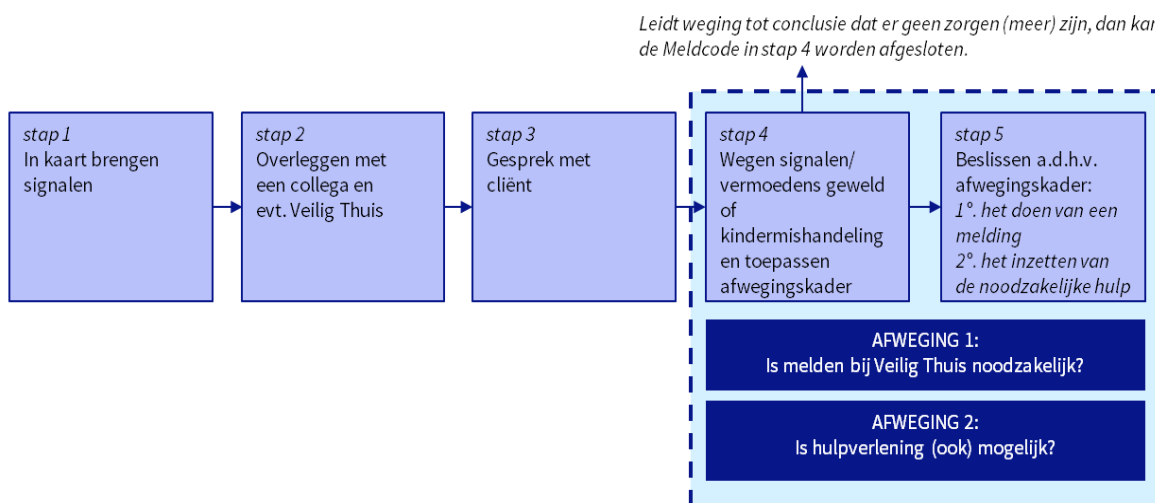
Veilig Thuis heeft de bijzondere bevoegdheid om, tijdens onderzoek, zonder toestemming van betrokkenen persoonsgegevens te verwerken. Die bevoegdheid kan niet worden overgedragen aan ketenpartners of andere instellingen.

Veilig Thuis werkt volgens de visie van gefaseerde ketenzorg, wat inhoudt dat eerst samengewerkt dient te worden aan veiligheid van betrokkenen, daarna aan risicogestuurde- en herstelgerichte zorg. Veilig Thuis gebruikt hiervoor een triage-instrument. De werkwijze van Veilig Thuis wordt uitgewerkt in het nieuwe 'Model handelingsprotocol Veilig Thuis', dat per 1 januari 2019 in werking treedt.

Dit afwegingskader is opgesteld door de KNOV in overleg met Veilig Thuis. Het afwegingskader vormt een onderdeel van de KNOV Meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld van 2013 en de geplande update van deze meldcode in 2019.

2 Meldcode met afwegingskader

Onderstaand figuur toont de vijf stappen uit de Meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld. In stap 4 en 5 is het afwegingskader toegevoegd, met de twee beslissingen die in deze volgorde genomen dienen te worden: is melden noodzakelijk en vervolgens is hulpverlening (ook) mogelijk. In stap 4 is volledigheidshalve de mogelijkheid aangegeven de Meldcode af te sluiten. Afsluiten is mogelijk als uit de weging van de signalen of vermoedens in stap 4 blijkt dat er geen sprake is van huiselijk geweld of kindermishandeling.

Afbeelding: vijf stappen en het afwegingskader in de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

2.1 Algemene meldnormen (leidende principes t.b.v. afwegingskaders)

Het doen van een melding bij Veilig Thuis van mogelijk huiselijk geweld of mogelijke kindermishandeling is een professionele norm en als zodanig noodzakelijk:

- Meldnorm 1: In ALLE gevallen van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid en bij disclosures¹.
- Meldnorm 2: In alle ANDERE gevallen waarin de verloskundige meent dat zij/hij, gelet op haar competenties, haar verantwoordelijkheden en haar professionele grenzen, in onvoldoende mate effectieve hulp kan bieden of kan organiseren bij (risico's op) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
- Meldnorm 3: Wanneer een verloskundige die hulp biedt of organiseert om betrokkenen te beschermen tegen het risico op huiselijk geweld en/of kindermishandeling, constateert dat de onveiligheid niet stopt of zich herhaalt.

2.2 Uitwerking meldnormen in vijf afwegingsvragen in stap 5 van de Meldcode

Meld norm	Afwegingsvraag
	<p>Afwegingsvraag 1. Vermoeden wegen Heb ik op basis van de stappen 1 tot en met 4 van de meldcode een vermoeden van (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling?</p> <p>Nee: Afsluiten en vastleggen in dossier Ja: Ga verder met afwegingsvraag 2</p>

¹ Zie definitie pag. 9

Meldnorm 1	<p>Afwegingsvraag 2. Veiligheid Schat ik op basis van de stappen 1 tot en met 4 van de meldcode in dat er sprake is van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid?</p> <p>Nee: Ga verder met afwegingsvraag 3 Ja: Melden bij Veilig Thuis. De afwegingen 3 tot en met 5 worden samen met Veilig Thuis doorlopen.</p>
Meldnormen 2 en 3	<p>Afwegingsvraag 3. Hulp Ben ik in staat effectieve hulp te bieden of organiseren om dreiging van (toekomstig) huiselijk geweld en/of kindermishandeling af te wenden? Bij acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid wordt deze afweging samen met Veilig Thuis doorlopen.</p> <p>Nee: Melden bij Veilig Thuis Ja: Ga verder met afwegingsvraag 4</p>
	<p>Afwegingsvraag 4. Acceptatie Aanvaarden de betrokkenen hulp om dreiging van (toekomstig) huiselijk geweld en/of kindermishandeling af te wenden en zijn zij bereid zich hiervoor in te zetten? Bij acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid wordt deze afweging samen met Veilig Thuis doorlopen.</p> <p>Nee: Melden bij Veilig Thuis Ja: Hulp bieden of organiseren, ga verder met afwegingsvraag 5.</p>
	<p>Afwegingsvraag 5. Resultaat Leidt de hulp binnen de gewenste termijn tot de noodzakelijke resultaten ten aanzien van de veiligheid en/of het welzijn (herstel) van alle betrokkenen? Bij acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid wordt deze afweging samen met Veilig Thuis doorlopen.</p> <p>Nee: (Opnieuw) melden bij Veilig Thuis. Ja: Hulp afsluiten met afspraken over het volgen van toekomstige (on)veiligheid met betrokkenen en samenwerkingspartners.</p>

2.3 Definities en voorbeelden acute, structurele onveiligheid en disclosure

ACUTE ONVEILIGHEID	
Definitie	Een persoon is in direct fysiek gevaar, diens veiligheid is de komende dagen niet gegarandeerd en hij of zij heeft direct bescherming nodig.
Toelichting	Bij het afwegen van signalen van huiselijk geweld en/of kindermishandeling schat een beroepskracht allereerst en voortdurend in of een betrokkene acuut (levens)gevaar loopt. Dit betreft de aanwezigheid van fysiek of seksueel geweld (met of zonder letsel) of, in geval van zorgafhankelijke kinderen of (oudere) volwassenen, de afwezigheid van de meest basale verzorging (waaronder eten, drinken, kleding en onderdak) maar bijvoorbeeld ook om het onnodig toedienen van medicijnen of het verrichten van onnodige zorg.
Voorbeelden	<ul style="list-style-type: none"> • Door geweld toegebrachte verwonding die medische behandeling behoeft • (Ernstig) letsel met een vermoeden dat dit is toegebracht, of een poging daartoe • Poging tot verwurging • Wapengebruik • Geweld tijdens de zwangerschap • (Vermoeden van) seksueel misbruik of seksueel geweld of seksuele exploitatie van kinderen jonger dan 18 jaar • Acute bedreiging om zichzelf of een naaste (waaronder (ex)-partner, kinderen of familielid) te doden, ernstig letsel toe te brengen of hun vrijheid te benemen (familiedrama, eerwraak, vrouwelijke genitale verminking) • Onthouden van zorg die acuut de gezondheid bedreigt van -9 maanden tot + 100 jaar, waaronder het onthouden van voedsel • Als een ouder/verzorger (medische) klachten/aandoeningen bij een kind verzint/aandikt, (medische) onderzoeksgegevens betreffende bij het kind bestaande klachten en afwijkingen vervalst of in het kader van een onderzoek selectief verstrekt of (medische) klachten en afwijkingen bij het kind daadwerkelijk veroorzaakt • Vrijheidsbeperkende maatregel voor pleger loopt af zonder dat er afdoende veiligheidsmaatregelen genomen zijn • Acut onveilige situatie bestaat of zorg dreigt weg te vallen vanwege suïcidepoging, automutilatie, acut psychiatrisch beeld, intoxicatie door alcohol of drugs • Noodgedwongen vlucht van huis door (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.

STRUCTURELE ONVEILIGHEID	
Definitie	Er is sprake van herhaling of voortduren van onveilige situaties of van geweld.
Toelichting	Een voorgeschiedenis van huiselijk geweld of kindermishandeling is de belangrijkste voorspeller voor voortduren van onveiligheid (plegerschap en slachtofferschap) in de toekomst.

Voorbeelden	<ul style="list-style-type: none"> • Minderjarigen die opgroeien bij ouders met zodanig ernstige problematiek ten gevolge van verstandelijke beperking, middelenslaving, psychische problematiek dat de fysieke en emotionele veiligheid van het kind bij herhaling en/of voortdurend wordt bedreigd en de ontwikkelmogelijkheden van deze minderjarigen structureel ingeperkt worden. • Vergelijkbare situaties met kwetsbare ouderen en een mantelzorger. • Escalerende vormen van stalking in partnerrelaties.
-------------	--

DISCLOSURE	
Definitie	Slachtoffers die uit zichzelf een beroepskracht om hulp vragen of zich uiten bij (mogelijk) huiselijk geweld en/of kindermishandeling
Toelichting	Wanneer een slachtoffer, kind of volwassene, uit zichzelf een beroepskracht om hulp vragen bij mogelijk huiselijk geweld en/of kindermishandeling of zich hierover uit zonder hulp te vragen, betekent dit veelal dat het (minderjarige) slachtoffer een acute crisis ervaart en vreest voor de veiligheid en/of het welzijn van zichzelf of gezinsleden. Het met onvoldoende voorbereiding met de ouders/pleger(s) bespreken van de (door het slachtoffer) geuite zorgen kan leiden tot (verergering van) situaties van acute of structurele onveiligheid. Dit geldt uitdrukkelijk ook voor specifieke vormen van huiselijk geweld zoals (ex)partnerstalking, huwelijksdwang, eerderrelateerd geweld en ouderenmishandeling. Een professionele norm tot melden betekent in dit geval zorgvuldige afstemming over de vervolgacties tussen de beroepskracht, Veilig Thuis en het slachtoffer.

2.4 Uitwerking: wanneer is hulpverlening (ook) mogelijk?

Vereisten voor het organiseren of bieden van goede hulp bij geweld:

- Er is voldoende zicht op (on)veiligheid
- Er is voldoende zicht op onveilige gebeurtenissen in het verleden (waaronder eerdere meldingen)
- Alle betrokken beroepskrachten hebben de focus op het stoppen van geweld en een (duurzaam) herstel van de veiligheid. Er wordt gewerkt aan het herstel van directe veiligheid en het wegnemen van de oorzaken van geweld
- Hulp is gericht op het versterken van de veerkracht en het herstel van de schade die is veroorzaakt door (de dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling bij de betrokkene(n)
- Er is sprake van een gezamenlijke analyse en plan met doelen en evaluatiemomenten van de beroepskrachten. Dit plan is op maat gemaakt met *alle* betrokkenen binnen het gezin of huishouden, waarbij de doelen van begeleiding en/of hulpverlening helder zijn gesteld
- Indien meerdere beroepskrachten betrokken zijn, zijn er afspraken over samenwerking en casusregie op de veiligheid (en multidisciplinaire) hulpverlening

Hulp bieden/organiseren is onvoldoende mogelijk indien de verloskundige binnen de (samenwerkings)mogelijkheden van diens organisatie:

- Onvoldoende zicht heeft op (on)veiligheid in het heden
- Onvoldoende zicht kan krijgen op onveilige gebeurtenissen in het verleden (waaronder eerdere meldingen)
- Onvoldoende mogelijkheden heeft om passende en samenhangende hulp te bieden met veiligheid als resultaat
- Constateert dat onveiligheid niet stopt of zich herhaalt

3 Bijlage: literatuur

Onderstaande documenten zijn gebruikt om dit afwegingskader op te stellen:

1 *Het afwegingskader in de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Samenvatting basisdocument en format t.b.v. de uitwerking van de afwegingskaders.* Andersson Elffers Felix en Veilig Thuis, 2017

2 Overheid.nl; https://zoek.officiëlebekendmakingen.nl/stb-2017-291.html?zoekcriteria=%3fzkt%3dUitgebreid%26pst%3dStaatsblad%26dpr%3dAnderePeriode%26spd%3d20170623%26epd%3d20170725%26sdt%3dDatumUitgifte%26orgt%3d%26pnr%3d2%26rpp%3d10%26_page%3d3%26sorttype%3d1%26sortorder%3d4&resultIndex=25&sorttype=1&sortorder=4

3 Veilig Thuis <https://www.huiselijkgeweld.nl/dossiers/veilig-thuis>

4 *KNOV Meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld*, De Bilt, 2013

5 Factsheet radarfunctie Veilig Thuis

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2017/10/17/radarfunctie-veilig-thuis>